

875. d. 72

CATECISM

A R Y

Deg Gorchymmyn: X

SEF,

Ten Commandments

I. Am droseddiadau yn erbyn pob un o'r gorchymmynion.

II. Am bechod megis gwreiddyn cyffroddin y cyfryw droseddiadau.

III. Siampiau o droseddiadau yn erbyn pob gorchymmyn.

IV. Cyfaddasiad pob siaml at ei bechod neilliduel.

A GYFIEITHWYD O'R SAISONO.

CAERNARVON:

Argraphwyd gan T. Roberts.

A T R I E N I.

Clyw o Israel: yr Arglwydd ein Duw ni fydd un Arglwydd: Car di gan hynny'r Arglwydd dy Dduw a'th holl galon, ac a'th holl enaid, ac a'th holl nerth. A bydded y geiriau hyn yr ydwyf yn ei gorchymmyn i ti heddyw yn dy galon: *A byspysa bwynt i'th blant*, a chrydwyll am danynt pan eisteddych yn dy dy, a phan gerddych ar y ffordd, a phan orweddych i lawr, a phan gyfodech i fynu. (Deut. vi. 4,—7.)

Gochel arnat, a chadw dy enaid yn ddydd al, rhag anghosio o honot y pethau a welodd dy lygaid, a chilio o honynt allan o'th galon di holl ddyddiau dy einioes: on'd *byspysa bwynt i'th feibion, ac i feibion dy feibion*;—y rhai a ddyfiant i'm hofni i, yr holl ddyddiau y byddont fyw ar y ddaear, ac y *dyfiant bwynt i'w meibion*. (Deut. iv. 9, 10.)

Y

DEG GORCHYMMYN.

I. **D**UW a lefarodd y geiriau hyn, ac a ddywedodd, Myfi yw'r Arglwydd dy Dduw; na fydded it' dduwiau eraill onid myfi.

II. Na wna it' dy hun ddelw gersiedig, na llun dim a'r y sydd yn y nefoedd uchod, neu yn y ddaear ilod, nac yn y dwfr dan y ddaear. Na ostwng iddynt, ac na addola hwynt; Canys myfi yr Arglwydd dy Dduw ydwyf Dduw eiddigus, yn ymweled a phechodau'r tadau ar y plant, hyd y drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth o'r rhai a'm casant, ac yn gwneuthur trugaredd i filoedd o'r rhai a'm carant, ac a gadwant fy ngorchymmynion.

III. Na chymmer enw yr Arglwydd dy Dduw yn ofer: canys nid gwision gan yr Arglwydd yr hwn a gymmero ei enw ef yn ofer.

IV. Cofia gadw yn sanctaidd y dydd Sabbath, Chwediwrnod y gweithi, ac y gwnai dy holl waith; Eithr y seithfed dydd yw Sabbath yr Arglwydd dy Dduw: ar y dydd hwnnw na wna ddim gwaith, tydi, na'th fab, na'th ferch, na'th was, na'th forwyn, na'th anifail, na'r dyn dieithr a fyddo o fewn dy byrth. Canys mewa chwe diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd

nef a daear, y mor, ac oll y fydd ynddynt, ac a orphwysodd y feithfed dydd. O herwydd pa ham y bendithiodd yr Arglwydd y feithfed dydd, ac a'i sancteiddiodd ef.

V. Anrhydedda dy dad a'th fam, fel yr estynner dy ddyddiau ar y ddaear yr kon a rydd yr Arglwydd dy Dduw i ti.

VI. Na ladd.

VII. Na wna odineb.

VIII. Na ladratta.

IX. Na ddwg gam dyftiolaeth yn erbyn dy gymmydog.

X. Na chwennych dy dy gymmydog, na chwennych wraig dy gymmydog, na'i was, na'i forwyn, na'i ych, na'i afyn, na dim a'r fydd eiddo.

CATECISM

AR Y

DEG GORCHYMMYN.

I. Cryoad Crist o'r Gorchymmynnion.

C. **P**A rai o'r Gorchymmynnion sydd yn cynnwys ein dyled i Dduw?

A. Y pedwar cyntaf.

C. Pa rai sydd yn cynnwys ein dyled i'n cymmydog?

A. Y chwech diweddaf.

C. Pwy yw eich cymmydog?

A. Yn yr ysgrythur dysgir i ni ystyried holl ddynol ryw, fel ein brodyr a'n cymmydogion.

C. Pa beth yw cryoad Crist o'r gorchymmynnion?

A. Pan ofynnodd un o'r Phariseaid i'r Iesu, gan ddywedyd, Athro, pa un yw'r gorchymmynn mawr yn y gyfraith? Yr Iesu a ddywedodd wrtho, Ceri yr Arglwydd dy Dduw a'th holl galon, ac a'th holl enaid, ac a'th holl feddwl. Hwn yw'r cyntaf, a'r gorchymmynn mawr. A'r ail sydd gyffelyb iddo, Car dy gymmydog fel ti dy hun. Ar

y ddau orchymmyn hyn y mae'r holl gyfraith a'r prophwydi yn fefyll. (Matt. xxii. 37—40.)

C. Pa beth yw meddwl y geiriau, "Ar y ddau orchymmyn hyn y mae'r holl gyfraith a'r prophwydi yn fefyll?"

A. Eu hystyr ydyw, fod caru Duw a'n holl galon, a'n cymmydog fel ni ein hunain, yn cynnwys y cwbl a ddywedir yn y gyfraith a'r prophwydi, ynghylch ein dyled i Dduw ac i'n cymmydog.

C. Pa fodd y mae caru Duw a'n holl galon yn cynnwys ein holl ddyledswyddau iddo ef?

A. Os carwn Dduw a'n holl galon, ni esgeuluswn ni yr un o'n ddyledswyddau tu ag atto ef. Ni addolwn ni un Duw arall onid ef: ni addolwn ni un ddelw gersiedig: ni chymmerwn ni mo'i enw ef yn ofer; ac ni halogwn ni mo'i Sabbathau.

C. Pa fodd y mae caru ein cymmydog fel ni ein hunain yn cynnwys ein holl ddyledswyddau iddo ef?

A. Os carwn ein cymmydog fel ni ein hunain, ni a wnawn iddo ef, fel y dymunem wneuthur i ninnau: ni wnawn ni ddim drwg iddo: ni a ymgadwn rhag pob niwaid, ang-hyfiawnder, twyll, drwg-ewyllys, a chynfigen.

C. Ai nid dymma'r achos fod yr Apostol yn dywedyd, "Cyflawnder y gyfraith yw Cariad?"

A. Ie: yr Apostol St. Paul fydd yn dywedyd, "Cariad ni wna ddrwg i'w gymmydog; am hynny cyflawnder y gyfraith yw cariad (Rhuf xiii. 10.) Ac ym mhellach, "Yr holl ddeddf, (mewn perthynas i'n dyled tu ag at ein cymmydog) a gyflawnir mewn un gair, set yn hwn, Car dy gymmydog fel ti dy hun." (Gal. v. 14.)

C. Ym mha beth y mae ein cariad i Dduw a Christ yn ymddangos?

A. St. Ioan fydd yn dywedyd, A hyn yw'r cariad, bod i ni rodio yn olei orchymmynaion ef. (II Ioan, adn. 6.) A Christ fydd yn dywedyd, yr hwn fydd a'm gorchymynnion i ganddo, ac yn eu cadw hwynt, efe yw'r hwn fydd yn fy ngharu i. (Ioan, xiv. 21.)

II. *Am Droseddiadau yn erbyn pob un o'r Gorchymynnion.*

C. Pa beth yw pechod?

A. "Anghyfraith yw pechod," hynny yw, terri unrhyw un o orchymmynaion Duw.

1. C. Pa beth yw'r pechod yn erbyn y gorchymyn cyntaf?

A. Addoli mwy nag un Duw.

2. C. Pa beth yw'r pechod yn erbyn yr ail gorchymyn?

A. Addoli unrhyw ddelw gerfiedig: rhoddi serch ar y byd, neu unrhyw beth yn y byd, yn fwy nag ar Dduw: bod heb garu Duw a'n holl galon, a'n holl feddwl, ac a'n holl enaid.

3. C. Pa beth yw'r pechod yn erbyn y trydydd gorchymmyn?

A. Cymmeryd enw Duw yn ofer, hynny yw, son am enw Duw a'r achosion gweigion, ac mewn ymadrodd cyffredin.

4. C. Pa beth yw'r pechod yn erbyn y pedwerydd gorchymmyn?

A. Bod heb fyned i'r eglwys ar y dydd Sabbath; ymddwyn yn anweddus yn yr eglwys; neu dreulio'r amser allan o'r eglwys mewn modd anghyfaddas i ddyledswyddau'r Sabbath.

5. C. Pa beth yw'r pechod yn erbyn y pummed gorchymmyn?

A. Ymddwyn yn annhirion, yn ammharchus, ac yn anufudd i'n rhieni, i'n cyfeillion, a'n cymmwynaswyr.

6. C. Pa beth yw'r pechod yn erbyn y chweched gorchymmyn?

A. Cymmeryd bywyd unrhyw gyd-greadur oddi arno yn falseisus ac o wirfodd; neu groesawu malais neu gasineb yn erbyn unrhyw un. Canys pob un ag sydd yn casau ei frawd, lleiddiad dyn yw; (I Ioan, iii. 15.) a phwy bynnag sydd yn ymddwyn tu ag at ei frawd gyda balchder a dirmyg, sydd euog o dan uffern. (Matt. v. 22.)

7. C. Pa beth yw'r pechod yn erbyn y seithfed gorchymmyn?

A. Gordderchu gyd ag unrhyw un sydd yn briod, neu fod yn euog o unrhyw gnawd-ol chwant anghyfreithlawn.

8. C. Pa beth yw'r pechod yn erbyn yr wythfed gorchymmyn?

A. Cymmeryd unrhyw beth sydd yn perthyn i neb arall heb yn wybod iddo, ac heb ei gennad; neu fod yn euog o unrhyw anonestrwydd neu dwyll.

9. C. Pa beth yw'r pechod yn erbyn y nawfed gorchymmyn?

A. Dywedyd unrhyw anwir yn erbyn unrhyw un; a bod yn euog o unrhyw gelydd.

10. C. Pa beth yw'r pechod yn erbyn y degfed gorchymmyn?

A. Croesawu yn y galon unrhyw chwant neu dlymuniad anghyfreithlawn.

C. Ym mha beth y mae'r gorchymmyn hwn yn amrywio odd wrth y llall?

A. Y mae'r llall yn ein dysgu pa beth a ddylem ei wneuthur, a pha beth na ddylem ei wneuthur; eithr y mae'r gorchymmyn hwn yn dangos i ni, ei fod yn bechod, nid yn unig gwneuthur unrhyw weithred anghyfreithlawn, on'd hetyd croesawu yn y galon chwant i unrhyw beth sydd anghyfreithlawn.

III. *Y fenditb o ufuddbau i Orchymynnion.
Duw, a'r fellditb o anufuddbau iddynt.*

C. Pan ddaeth un at ein Hiachawdwr, ac y dywedodd wrtho, Athro da, pa beth da a wnaif fel y caffwyf fywyd tragywyddol? pa beth a ddywedodd ein Hiachawdwr wrtho?

A. Ein Hiachawdwr a atebodd, Os ewyllyfi fyned i mewn i'r bywyd, cadw y gorchymynnion. (Matt. xix. 16, 17.)

C. Pa beth a ddywed ein Hiachawdwr am y rhai oll a wnant ewyllys Duw, hynny yw y rhai a gadwant ei orchymynnion?

A. Ein Hiachawdwr a ddywed, "Pwy bynnag a wnelo ewyllys Duw, hwnnw yw fy mrawd i, a'm chwaer, a'm mam i." (Marc, iii. 35.)

C. Pa beth yr ydych yn eidddeall wrth y geiriau hyn o'n Hiachawdwr?

A. Wrth y geiriau hyn yr wyf yn deall, fod ein Hiachawdwr yn addaw y car efe y rhai hynny, a gadwant orchymynnion Duw, fel ei gyfeillion anwylaf a'i geraint.

C. Onid yw ein Hiachawdwr yn rhoddi i ni annogaeth ddirfawr i wneuthur daioni i'n cyd-greaduriaid?

A. Ydyw: ein Hiachawdwr a ddywed, yr ystyria efe bob daioni a wnelom i'n cyd-

greaduriaid tledion, cleifion, hebwlus, megis wedi ei wneuthur iddo ef ei hun. (Matt. xxv. 45.)

C. Pa beth a ddywed y prophwyd Ezeziel am y rhai a droseddant orchymynnion Duw?

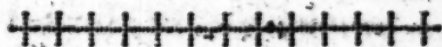
A. "Yrenaid a becho, hwnnw a fydd marw." (Pen. xviii. 4.)

C. Pa beth a ddywed y Psalmydd?

A. Melldigedig yw y rhai a gyfeiliornant oddi wrth orchymynnion Duw. (Psal. cxix. 21.)

C. Pa beth a ddywed yr Apostol?

A. Melldigedig yw pob un nid yw yn aros yn yr holl bethau a ysgrifennir yn llyfr y ddeddf i'w gwneuthur hwynt. (Gal. iii. 10.)

IV. *Addysg Crist a'i Apostolion ynghylch pob un o'r gorchymynnion.*

1. C. Pwy fydd raid i ni ei addoli?

A. Crist a ddywed, yr Arglwydd dy Dduw a addoli, ac ef yn unig a wafanaethi. (Matt. iv. 10.)

2. C. Pa beth yw Duw?

A. Yspryd yw Duw. (Ioan, iv. 24.)

C. Pa fodd y dylid ei addoli?

A. Ein Hiachawdwr a ddywed, Rhaid i'r rhai a'i haddolant ef, addoli mewn yspryd a gwirionedd. (Ioan, iv. 24.)

3. C. Onid yw tyngu cyffredin yn weithred bechadurus?

A. Ydyw: Ein Hiachawdwr a ddywed, Na thwng ddim;—eithr bydded eich ymadrodd chwi ie, ie; nag e, nag e: o blegid beth bynnag sydd dros ben hyn, o'r drwg y y mae. (Matt. v. 34, 37.)

4. C. Ein Hiachawdwr a ddywed, mai'r deml sydd yn sancteiddio'r aur sydd ynddi; (Matt. xxiii. 17.) ac mai'r allor sydd yn sancteiddio'r rhodd sydd arni; (Matt. xxiii. 19) pwy gan hynny sydd yn sancteiddio'r deml a'r allor?

A. Duw sydd yn sancteiddio'r deml a'r allor. (I Bren. ix. 3.) (Ecfod. xx. 24.)

C. Gorchymynnir i ni gadw'n sanctaidd y dydd Sabbath. Pwy sydd yn sancteiddio'r Sabbath?

A. Duw sydd yn sancteiddio'r Sabbath, drwy ei neillduo i'w wafanaeth.

C. Onid ydym ni i wneuthur unrhyw waith ar y Sabbath?

A. Nac ydym, oddieithr gwaith angenrheidiol a charedig. (Matt. xii. 11, 12.)

5. C. Pwy yw Tad holl ddynol ryw?

A. Duw, ein Creadwr: "Un Tad sydd i ni, yr hwn sydd yn y nefoedd. (Matt. xxiii. 9.)

C. Pa fodd y dylem ni garu ein Tad nef-
ol?

A. Dylem ei garu a'n holl galon, a'n holl feddwl, ac a'n holl enaid. (Marc, xii. 30.)

C. Pa fodd y dylem ni garu Crist; yr hwn yw ein Duw a'n Hiachawdwr?

A. Crist a ddywedodd wrth ei ddisgyblion, Yr hwn sydd yn caru tad neu fam yn fwy na myfi, nid yw deilwng o honofi. (Matt. x 37.)

6. C. Pa beth a ddywed Crist am y chweched gorchymyn?

A. Clywsoch ddywedyd gan y rhai gynt, Na ladd; a phwy bynnag a laddo, euog fydd o farn. Eithr yr ydwyf fi yn dywed-
yd i chwi, pob un a ddigio wrth ei frawd heb ystyr, a fydd euog o farn: a phwy bynnag a ddywedo wrth ei frawd, Raca, a fydd euog o gyngor: a phwy bynnag a ddywedo, O ynfyd, a fydd euog o dan uffern. (Matt. v. 21, 22.)

C. Pa beth a ddywed St. Ioan am y gorchymyn hwn?

A. St. Ioan a ddywed, Pob un ag fydd yn casau ei frawd, lleiddiad dyn yw. (I Ioan, iii. 15.)

C. Onid allwn ni gasau y rhai a'n casant ninnau?

A. Nac allwn. Ein Hiachawdwr a ddywedodd, Clywsoch ddywedyd, Car dy gym-

mydog, a chasa dy elyn : eithr yr ydwyf fi yn dywedyd wrthych chwi, Cerwch eich gelynion, bendithiwch y rhai a'ch melldithiant. (Matt. v. 43. 44.)

C. Onid allwn ni wneuthur drwg i'r rhai a'n casant, ac a wnant ddrwg i ninnau?

A. Nac allwn. Ein Hiachawdwr a ddywed, Gwnewch dda i'r sawl a'ch casant, a gweddiwch dros y rhai a wnel niwaid i chwi ac a'ch erlidiant. (Matt. v. 44.) St. Paul a ddywed, Os dy elyn a newyna, portha of, os sycheda, dyro iddo ddiod. (Rhuf. xii. 20.) Drachefn, Crist a ddywed, Os cerwch y rhai a'ch carant chwithau, pa ddiolch fydd i chwi? o blegid y mae pechaduriaid hefyd yn caru y rhai a'u car hwythau. Ac os gwnewch dda i'r rhai a wnant dda i chwithau, pa ddiolch fydd i chwi? o blegid y mae pechaduriaid hefyd yn gwneuthur yr un peth. (Luc, vi. 32, 33.) Yr Apostol hefyd a ddywed, Na thelwch i neb ddrwg am ddrwg. Na orchfyger di gan ddrygioni, eithr gorchfyga di ddrygioni trwy ddaioni. (Rhuf. xii. 17, 21.)

C. Pa ham na ddylem ni gasau ein gelynion, neu wneuthur drwg i'r rhai a wnant ddrwg i ninnau?

A. O blegid Crist a orchymmynodd i ni na chasaem ein gelynion, ac na wnelem ddrwg iddynt : yn ail, o blegid ein dyled. fydd ydyw dilyn siampl daioni Duw, yr

hwn sydd yn peri i'w haul godi ar y drwg a'r da, ac yn glawio ar y cyfiawn a'r ang-hyfiawn. (Matt. v. 45.) yn drydydd, o blegid ein *dyledfogydd* ydyw dilyn siampl llar-icidd-dra, amynedd, a hir-ymaros Crist, yr hwn, "pan ddifenwyd, ni ddifenwodd drathefn; pan ddi-ddedfodd, ni fygythiodd, eithr rhoddodd ar y neb sydd yn barnu yn gyfiawn." (I Pedr, ii. 23.) Ac yn ddiweddaſ, o blegid darſod i Grist ein ſiccrhau ni, os maddeuwn i ddynion eu camweddaſ, y maddeu ein Tad neſol hefyd i ninnau: eithr oni ſaddeuwn i ddynion eu camweddaſ, na ſaddeu ein Tad ein camweddaſ ninnau. (Matt. vi. 14, 15.)

7. C. Pa beth a ddywed Crist am y ſeithfed gorchymmyn?

A. Clywſoch ddywedyd gan y rhai gynt, Na wna odineb. Eithr yr ydwyf fi yn dywedyd i chwi fod pob un ſydd yn edrych ar wraig i'w chwennychu hi, wedi gwneuthur eiſoes odineb a hi yn ei galon. (Matt. v. 27, 28.)

8. C. Pa beth a ddywed Crist am yr wythfed Gorchymmyn?

A. Na ladratta, na chamgolleda. (Marc, x. 19.)

9. C. Pwy yw Tad y celwydd?

A. Y diaſol. Leiddiad dyn oedd eſe o'r dechreuad, ac ni ſafodd yn y gwirionedd, o blegid nid oes gwirionedd ynddo ef. Pan

yw yn dywedyd celwydd, o'r eiddo ei hun y mae'n dywedyd: canys y mae yn gelwyddog, ac yn dad iddo. (Ioan viii. 44.)

C. Pwy arall fydd gelwyddog?

A. Yr hwn fydd yn dywedyd, Mi a'i hadwaen ef, ac heb gadw ei orchymynnion ef, celwyddog yw, a'r gwirionedd nid yw ynddo. (I Ioan, ii. 4.)

C. Pwy arall fydd gelwyddog?

A. Celwyddog yw'r hwn fydd yn gwadu nad Iesu yw'r Crist. (I Ioan, ii. 22.)

C. Pa beth a ddaw o'r holl rai celwyddog?

A. I'r holl gelwyddwyr y bydd eu rhann yn y llynn fydd yn llosgi a than a brwm-
stan. (Dat. xxi. 8.)

10. C. Pa beth yw gwreiddyn pob chwant a gweithred ddrwg?

A. Y galon.

C. Pa ham?

A. Canys o'r galon y mae meddyliau drwg yn dyfod allan, lladdiadau, torr-priodasau, godinebau, lladradau, camdyf-
iolaethau, cablau. (Matt. xv. 19.)

C. A ddichon i ni fod yn euog o unrhyw bechod yn y galon, heb fod yn euog o hono mewn gweithredoedd oddi allan?

A. Dichon: Ein Hiachawdwr a ddywed, os croesawa neb feddwl am weithred ddrwg yn ei synwes, fod hwnnw eisoes wedi gwneuthur y pechod hwnnw yn ei galon. (Matt. v. 28.)

V. *Am becbod, megis gwreiddyn cyffredin
Trofeddiadau yn erbyn gorchymmynion Duw.*

1. C. Pa beth fydd yn peri i ddynion fod
yn anwybodus o Dduw, ac i fyw hebddo
yn y byd?

A. Pechod.

2. C. Pa beth fydd yn peri i ddynion
osod i fynu ddelwau yn eu calonnau, ne
hoffi unrhyw beth yn y byd yn fwy na
Duw?

A. Pechod.

3. C. Pa beth fydd yn peri i ddynion
gymmeryd enw Duw yn ofer?

A. Pechod.

4. C. Pa beth fydd yn peri i ddynion
halogi'r dydd Sabbath?

A. Pechod.

5. C. Pa beth fydd yn peri i ddynion
ymddwyn yn anfwyn, yn ammharchus,
ac yn anafudd i rieni, cyfeillion a chym-
mwynalwyr?

A. Pechod.

6. C. Pa beth fydd yn arwain dynion i
wneuthur llofruddiaeth a phob gweithred-
oedd eraill o gafineb a chreulondeb?

C. Pechod.

7. C. Pa beth fydd yn arwain dynion i wneuthur godineb a gweithredoedd eraill o ammhuredd ac aflendid?

A. Pechod.

8. C. Pa beth fydd yn peri i ddynion i gymmeryd unrhyw beth fydd yn perthyn i eraill yn ddiarwybod iddynt neu heb eu cennad; neu fod yn euog o unrhyw anonestrwydd neu dwyll?

A. Pechod.

9. C. Pa beth fydd yn dysgu i ddynion i ddywedyd unrhyw anwir yn erbyn eraill; neu i fod yn euog o gelwydd?

A. Pechod.

10. C. Pa beth fydd yn dysgu i ddynion groesawu yn eu calonnau feddyliau anoneft neu anniwair; neu ddymuniad am unrhyw beth anghyfreithlawn?

A. Pechod.

VI. *Am natur atgas a melldigedig Pechod.*

C. Ai nid rhaid i bechod fod yn beth tra atgas a melldigedig, gan ei fod yn gwneuthur dyn y fath wrthryfelwr yn erbyn cyfreithiau ei Wneuthurwr?

A. Rhaid.

C. Pa ham yr ydych yn galw pechod yn beth atgas?

A. Am ei fod yn ein gwneuthur yn ddarostyngedig i ddigofaint Tad mwyn a haelionus. "Cas gan yr Arglwydd bob ffeiddra: ac nid da yw hynny gan y rhai a'i hofnant ef." (Ecclesiasticus xv. 13.)

C. Pa ham yr ydych yn gwlw pechod yn beth melldigedig?

A. Am ei fod yn ein gwneuthur yn ddarostyngedig i felldithion y gyfraith a dorwyd.

C. Pa beth a ddywed mab Sirach am bechod?

A. "Ffo oddi wrth bechod, megis rhag wyneb sarph: o blegid os deyi di yn agos atto, efe a'th frath di. Dannedd llew yw ei ddannedd ef, yn lladd eneidiau dynion." (Ecclesiasticus, xxi. 2.)

VII. *Siamplau o Droseddiadau yn erbyn pob un o'r Gorchymynnion.*

1. C. Pa beth a drodd yr angylion gwrthryfelgar allan o'r nefoedd?

A. Pechod.*

* Pan ddyfgo plentyn y feithfed a'r ddegfed benod, dylai roddi siampl i egluro'r gyntaf allan o'r ddiweddaf, fel hyn:—

1. C. Pa beth a drodd yr Angylion gwrthryfelgar allan o'r nefoedd?

A. Pechod.

C. Pa bechod?

A. Y pechod o fatchder a gwrthryfel yn erbyn Duw.

C. Pa beth a drodd ein rhieni cyntaf allan
o Baradwys?

A. Pechod.

C. Pa beth a barodd i Dduw edifarhau
wneuthur o hono ddyn ar y ddaear?

A. Pechod.

C. Pa beth a barodd i Dduw ddistrywio'r
byd trwy'r diluw?

A. Pechod.

C. Pa beth a droes Frenhinoedd Israel
oddi wrth ddilyn yr Arglwydd?

A. Pechod.

C. Pa beth a wnaeth yr Israeliaid yn bobl
gyndyn a gwrthryfelgar?

A. Pechod.

C. Pa beth a barodd i'r Arglwydd roddi
i fynu bobl Israel i'r cleddyf, haint, a new-
yn?

A. Pechod.

C. Pa beth a annogodd Dduw i blau'r
Corinthiaid a gwendid, clefyd, a marwol-
aeth.

A. Pechod.

2. C. Pa beth a wnaeth i Herod farw
marwolaeth druenus?

Pechod.

3. C. Pa beth a wnaeth i Bedr dyngu a
rhegu, pan wadodd ei Arglwydd a'i lach-
awdwr?

A. Pechod.

4. C. Pa beth a barodd angau Eutychus,

yr hwn a syrthiodd o'r llofft, tra'r ydoedd Paul yn pregethu?

A. Pechod.

5. C. Pa beth a wnaeth i Bedr wadu ei Arglwydd a'i Iachawdwr?

A. Pechod.

C. Pa beth wnaeth i'r bradychwr Judas ymgrogi?

A. Pechod.

6. C. Pa beth a wnaeth Cain yn grwydrad truenus ar wyneb y ddaear?

A. Pechod.

7. Pa beth a ddygodd Ddafydd i ddygn ofid a chwerw gyftudd calon?

A. Pechod.

C. Pa beth a ddygodd ddistryw ar dy Eli?

A. Pechod.

C. Pa beth a barodd ddinystr Sodom a Gomorra?

A. Pechod.

8. C. Pa beth a barodd i Eliseus gospi ei was a gwahanglwyf?

A. Pechod.

9. C. Pa beth a barodd i farn Duw syrthio ar Ananiās a Sapphira?

A. Pechod.

10. C. Pa beth a wnaeth i frodyr Joseph ei werthu ef yn gaethwas?

A. Pechod.

VIII. *Echbryllondeb pechod yn cael ei ddangos
trwy sawredd yr Abertib oedd angenrheidiol
i brynu Dynion oddiwrth fellaitb Pechod.*

C. Pa beth a wnaeth i'n Hiachawdwr
ddioddef angau ar y groes?

A. Pechodau dynol ryw.

C. Pa ham y bu farw Crist tros bechod-
au dynol ryw?

A. Crist a fu farw megis "Oen Duw i
dynnu ymmaith bechodau'r byd;" (Ioan, i.
29.) megis aberth ac "iawn tros bechodau
dynion." (I Ioan, ii. 2.)

C. Pa ham nad allasai aberth o rai o
greáduriaid Duw wneuthur cymmod tros
bechod?

A. "Ammhossibl oedd i waed teirw a
geifr dynnu ymmaith bechodau." (Hebr.
x. 1—4.)

C. Ac onid allasai dyn wneuthur bodd-
londeb am bechodau dynion?

A. Na allasai.

C. Pa ham nad allasai dyn wneuthur
boddlondeb am bechodau dynion?

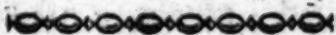
A. O blegid "ni wared neb ei frawd, ac
ni all efe roddi iawn drosto i Dduw: canys
gwerthfawr yw pryniad eu henaid." (Pialm,
xliv. 7, 8.)

C. Onid allasai neb llai na Mab Duw waredu dynol ryw?

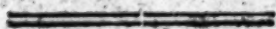
A. Na allasai: o blegid nid allai un aberth arall gymmeryd ymmaith bechod, eithr yr hwn oedd ddibechod: nid allai yr un berffeithio dyn, eithr yr hwn oedd gwbl berffaith. (Heb. x. 2.)

C. Pa beth yr ydych yn ei ddyfsgu oddiwrth hyn?

A. Yr wyf yn dyfsgu fod echryflondeb pechod yn fawr, yr hwn a ofynnodd aberth mor werthfawr ag angau Mab Duw ei hun i'w olchi ymmaith;---y dylem ei ochelyd a'i ofni megis ein gelyn gwaethaf;--ac y dylem yn arfwydus ffoi rhag pob pechod, fel na bo i ni ail-groeshoelio Mab Duw. (Heb. vi. 6.)

IX. *Barnedigaethau Duw yn erbyn pechod.*

C. Pan amlhaodd drygioni gyntaf ar wyneb y ddaear, pa fodd y cospodd barnedigaethau Duw bechodau'r byd?

A. Pan welodd yr Arglwydd mai aml oedd drygioni dyn ar y ddaear, a bod holl fwriad meddylfryd ei galon yn unig yn ddrygionus bob amser, edifarhaodd ar yr Arglwydd wneuthur o hono ef ddyn ar y ddaear, ac efe a ymotodiodd yn ei galon;

a'r Arglwydd a ddywedodd, dileaf ddyn yr hwn a greais oddi ar wyneb y ddaear. (Gen. vi. 5, 6, 7.)

C. Pa rai oedd y barnedigaethau a gyhoeddodd Duw yn erbyn y sawl nad ufuddhaent i'w orchymynnion?

A. A bydd, oni wrandewi ar lais yr Arglwydd dy Duw, gan gadw a gwneuthur ei holl orchymynnion ef, a'i ddeddfau, y rhai yr ydwyf yn eu gorchymyn i ti heddyw, y daw arnat yr holl felldithion hyn ac y'th oddiweddant. Melldigedig fyddi di yn y ddinas, a melldigedig yn y maes. Melldigedig fydd dy gawell a'th does di. Melldigedig fydd ffrwyth dy fru, a ffrwyth dy dir, cynnydd dy wartheg a diadellau dy ddefaid. Melldigedig fyddi yn dy ddyfodiad i mewn, a melldigedig yn dy fynediad allan. Yr Arglwydd a ddentyn arnat ti felldith, trallod, a cherydd, yn yr hyn oll y dodech dy law arno, ac yn yr hyn a wnelych, nes dy ddinystrio a'th ddi-fetha di yn gyflym, am ddrygioni dy weith-redoedd, yn y rhai y'm gwrthodaist i. (Deut. xxviii. 15.—20.)

C. Pa beth a ddywed Solomon am y rhagoriaeth rhwng cyflwr yr annuwiol a chyflwr y cyfiawn?

A. Melldith yr Arglwydd fydd yn nhy'r annuwiol; on'd efe a fendithia drigfa'r cyfiawn. (Diar. iii. 33.)

C. Pa beth a ddywed Mab Sirach fydd achos o drueni i genhedloedd?

A. Brenhiniaeth a fymmudir o'r naill genedl i'r llall o achos anghyfiawnder, a thraha, a chyfoeth trwy dwyll. (Eccles. x. 8.)

C, Pa beth a ddywed Mab Sirach yw diwedd y rhai-anwir a'r pechaduriaid?

A. Swp o garth yw cynnulleidfa y rhai anwir, a'u diwedd fydd fflam dan i'w dinystrio. Ffordd pechaduriaid a wastadhawyd a cherrig: ac yn ei chwrr eithaf hi y mae ffos uffern. (Eccles. xxi. 9. 10.)

X. *Cyfaddasiad y siamplau uchod at eu
pechodau neillduol.*

1. C. Pa bechod a drodd yr angylion colledig o'r nef?

A. Balchder a gwrthryfel ynerbyn Duw.

C. Pa bechod a drodd ein rhieni cyntaf
o Baradwys?

A. Anufudd-dod i orchymmyn Duw.

C. Pa bechodau a barodd edifarhau ar yr Arglwydd wneuthur o hono ef ddyn ar y ddaear?

A. Eilunaddoliaeth a thrachwant y byd.

C. Pa hechodau a barafant i Dduw ddis-
trywio'r byd trwy'r diluw.

A. Eiluniaddoliaeth a thrachwant.

C. Pa bechodau a droisant Frenhinoedd Israel oddiwrth wafanaethu'r Arglwydd?

A. Eilunaddoliaeth a thrachwant.

C. Pa bechodau a wnaethant yr Israelliaid yn bobl gyndyn a gwthryfelgar?

A. Eilunaddoliaeth a thrachwant.

C. Pa bechodau a barasant i Duw roddi ffyni bobl Israel i'r cleddyf, haint, a newyn?

A. Eilunaddoliaeth a thrachwant.

C. Pa bechod a barodd i Dduw blaw'r Corinthiaid a gwendid, clefyd, a marwolaeth?

A. Halogi Sacrament Swpper yr Arglwydd.

2. C. Pa bechod a ddug Herod i angau truenus?

A. Ei falchder yn cymmeryd iddo ei hun y glod oedd yn perthyn i Dduw.

3. C. Pa bechod a barodd i Bedr dyngu a rhegu pan wadodd efe ei Arglwydd a'i Iachawdwr?

A. Llid ac eisiau amynedd.

4. C. Pa bechod a barodd angau Eutychus, yr hwn a syrthiodd o lofft, tra'r oedd Paul yn pregethu?

A. Cysgu yn yr eglwys, pan ddylasai wrando gwafanaeth Duw.

5. C. Pa bechod a barodd i Bedr wadu ei Arglwydd a'i Iachawdwr?

A. Ofni dyn yn fwy nag ofni Duw, ac anffyddlondeb i'w Feistr a'i Iachawdwr.

C. Pa bechod a wnaeth i Judas ymgrogi?
Ei dwyll yn bradychu ei Feistr a'i Iachawdwr diniwaïd.

6. Pa bechod a wnaeth Cain yn grwydrad truenus ar wyneb y ddaear.

A. Llofruddiaeth ei frawd.

7. C. Pa bechod a ddygodd Ddasydd i ddygn ofid a chwerw gyftudd calon?

A. Pechod godineb.

C. Pa bechodau a dygasant ddistryw ar dy Eli?

A. Pechodau putteindra ac anghymmedrolder.

C. Pa bechod a barodd ddinystr Sodom a Gomorra?

A. Pechod chwant annaturiol.

8. C. Pa bechodau a barasant i Eliseus gospi ei was a gwahanglwyf?

A. Pechodau anwiredd ac anonest-
rwydd.

9. C. Pa bechod a barodd i farneidgaethau Duw syrthio ar Ananias a Sapphira?

A. Celwydd.

10. C. Pa bechod a barodd i frodyr Joseph ei werthu ef yn gaethwas?

A. Pechod cynfigen.

XI. 1. *Am y lles sydd yn deiliaro oddi wrth y siamplau a adroddir yn yr Ysgrythurau — Am y perygl y mae Cristionogion yn rbedeg iddo trwy esgeuluso dilyn siampl Crist a'i aadysg. — Am angenrheidrwydd edifeirwch, a'r perygl o'i oedi.*

1. C. Pa beth a ddywed yr Apostol am y siamplau a adroddir yn yr ysgrythurau?

A. Yr Apostol a ddywed fod barnedig, aethau Duw yn erbyn pechaduriaid a grybwyllir yn yr Ysgrythurau “ yn siamplau i ni fel na chwennychem ddrygioni, megis ac y chwennythafant hwy. Ac na fyddwch eilunaddolwyr, megis rhai o honynt hwy : ag na odinebwn, fel y godinebodd rhai o honynt hwy, ac v fyrthiodd mewn un dydd dair mil ar hugain. Ac na themtiwn Grift, megis ag y temtiodd rhai o honynt hwy, ac a'u distrywiwyd gan feirph. Ac na iwgnechwch megis y grwgnachodd rai o honynt hwy, ac a'u distrywiwyd gan y dinystrydd. A'r pethau hyn oll a ddigwyddafant yn siamplau iddynt hwy, ac a 'scrifennwyd yn rhybudd i ninnau ar y rhai y daeth terfynau'r oesoedd. (I Cor.-x. 6—11.)

C. Ai nid ydyw yn arwydd mawr o ddaioni Duw fod y cytryw siamplau wedi eu gadael yn rhybudd i ninnau?

A. Ydyw: Pa bethau bynnag a 'scrifennwyd o'r blaen er addysg i ni yr ysgrifennwyd hwynt, fel trwy amynedd a diddanwch yr ysgrythurau y gallem gael gobaiith. (Rhuf. xv. 4.) Gallwn weled yn y siamplau hyn ddaioni a thoster Duw, set i'r rhai a gwymptant, tofter; eithr daioni i ni, o's arhofwn yn ei ddaioni ef: os amgen, torrir ninnau hefyd ymmaith. (Rhuf. xi. 22.)

2. C. Pa beth a ddywed yr Apostol am y perygl y mae Cristionogion yn rhedeg iddo wrth esgeuluso moddion iechydwriaeth, y rhai sydd ganddynt yn siampl Crist a'i addysg?

A. Trwy anghredinaeth y torrwyd hwynt, yr luddewon ymmaith, a thithau, Griftion, fydd yn sefyll trwy ffydd. Na fydd uchelfryd, eithr ofna: canys onid arbedod Duw y canghehnau naturiol, yr luddewon, gwillia rhag nad arbedo dithau chwaith. (Rhuf. xi. 20, 21.)

C. Ai nid yw'r Apostol yn fynych yn dwyn ar got i ni Griftionogion, ein bod ni yn fwy anesgusodol na'r luddewon, os na ymroddwn i Dduw a'n dylediwydd?

A. Ydyw. Yr Apostol a ddywed, fod "yn rhaid i ni ddal yn well ar y pethau a glywtom [ac a ddarllenatom] rhag un

amfer i ni eu gollwng hwy i gollir. Canys os bu gadarn y gair a letarwyd trwy angylion, ac os derbyniodd pob tiolodd ac anafudd-dod gyfiawn daledigaeth; pa Todd y diangwn ni, Cristionogion, os esgeulutwn iechydwriaeth gymmaint, yr hon wedi dechreu ei thraethu trwy'r Arglwydd, a sicrhawyd i ni gan y rhai a'i clywiant ef; a Duw hetyd yn cyd-dystiolaethu trwy arwyddion a rhyfeddodau, ac amryw nerthodd a doniau'r Yspryd glan, yn ol ei ewyllys ei hun." (Heb. ii. 1-4.)

C. Ym mha beth y mae mawredd ein hiechydwriaeth yn sefyll?

A. Ym mawredd trugaredd Duw yn cyttuno i faddeu i'w creaduriaid pechadurus ar eu hedifeiriwch, a ffydd yng Nghrist.

Ym mawredd y gwobr a addawyd i'n hedifeiriwch a'n ffydd, yr hwn nid yw ddim llai na dedwydcwch tragwyddol.

Ym mawredd yr hwn a ddug y newyddion da o'n hiechydwriaeth, nid angen na Mab Duw ei hun: Ac yn sicrwydd y newyddion da hyn.

C. Ar ba beth y mae eu sicrwydd yn sefyll?

A. Y mae sicrwydd newyddion da'r Efyngyl yn sefyll ar wirionedd amryw hen brophwydoliaethau, y rhai a gyflawnwyd ynddynt:

Y mae'n sefyll ar awdurdod yr Hwn a'u dug, ar ei wyrthiau, ei angau, a'i adgyfodiad.

Ar berffaith wybodaeth y rhai hynny a oeddent eu hunain yn gweled ein Harglwydd, a'r holl bethau a wnaeth ac a ddyfsgodd, ac a ddioddefodd ar y ddaear.

Ar y dystiolaeth a roddes Duw i wirionedd Crist a'i athrawiaeth trwy arwyddion a rhyfeddodau, a gwyrthiol ddoniau'r Yspryd Glan.

C. A oes gennym ni fwy siccrwydd o brynedigaeth nag oedd gan yr Iuddewon cyn dyfodiad ein Hiachawdwr?

A. Oes.

C. Ym mha beth y mae'n gorwedd?

A. Yn hyn: Nid oedd gan yr Iuddewon onid arwyddion a chyfgodau i gyfarwyddo eu cred o brynedigaeth: y mae gan Cristionogion wir aberth marwolaeth Crist i edrych arno, megis gwyfth o faddeuant a a dedwyddwch. Nid oedd gan yr Iuddewon onid prophwydoliaeth o bethau pell, megis syltaen eu gobaith o Iachawdwr eithr Cristionogion syld yn mwynhau cyflawniad y prophwydoliaethau hynny yng ngenedigaeith, bywyd, gwyrthiau, angau, ac adgyfodiad Iesu Crist; tel yr adroddir yn yr Efenigyl; a'r cadarnhad siccras o'r Efenigyl, yn moddefiadau disgybion Crist, y rhai a fuant feirw am eu ffydd ynddo ef.

C. Pa fodd yr ydych yn egluro'r geiriau hyn, "Pa fodd y diangwn os esgeuluswn iechydwrïaeth gymmaint?"

A. Os colpwyd yr Iuddewon am eu hanufudd-dod a'u hangrediniaeth, pa fodd y diangwn ni Gristionogion rhag digofaint Duw, os esgeuluswn chwilio a myfyrio ar yr ysgrythurau, y rhai fydd yn rystiolaethu am Grist; os ydym ddeillion i'r profiadau eglur fydd gennym o wirionedd y Grefydd Gristionogol; ac os na ddygir ni i editeirwch a newydd-deb buchedd trwy ammodau ac addewidion graflawn yr E-fengyl?

C. A ydyw Cristion gan hynny fydd yn gwneuthur pechod gwirfodd yn haeddu mwy cospedigaeth nag Iuddew neu Genedlddyn?

A. Ydyw.

C. Gadewch glywed eich awdurdod am ddywedyd felly.

A. Y mae St. Paul yn dywedyd, Yr un a ddirmygai gyfraith Moses (trwy fod yn euog o'r beiau mawrion, sef llofruddiaeth, godineb, chwantau annaturiol, a'r cyffelyb,) a fyddai farw heb drugaredd, dan ddau neu dri o dystion: pa saint mwy cospedigaeth, dybygwch chwi, y bernir haeddu o'r hwn a fathrodd Fab Duw (trwy bechu o'i wirfodd ar ol derbyn gwybodaeth y gwirionedd, megis y mae wedi ei ddatguddio yn yr Efengyl.) (Hebr. x. 28, 29, a 26.)

Catec. Chwi a ddywedafoch fod yr Apostol yn fynych yn dwyn ar gof i ni Grif-
tionogion, ein bod ni yn fwy anesgusodol
na'r Iuddewon, os na ymroddwn i Dduw a'n
dyledsfwydd: adroddwch i mi ryw fann arall.

A. "Edrychwch na wrthodoch (hynny
yw, na anufuddhaoch) yr hwn sydd yn llef-
aru," ac sydd yn eich gwahodd i gytrannu o
gyfammod yr Efengyl.) "O blegid oni
ddiangodd y rhai a wrthodasant yr hwn
oedd yn llefaru ar y ddaear, mwy o lawer
ni's diangwn ni, y rhai ydym yn troi ym-
maith oddi wrth yr hwn sydd wedi esgyn i'r
nef, ac yn llefaru o'r nef." (Hebr. xii.
25.)

3. C. Pa beth a orchymmynnodd Crist
i'w Apostolion bregethu yn mhlith yr holl
genhedloedd?

A. Efe a orchymmynnodd iddynt bre-
gethu edifeirwch a maddeuant pechodau yn
ei enw ef ym mhlith yr holl genhedloedd.
(Luc, xxiv. 47.)

6. C. Pa beth yw ystyr y geiriau hyn,
"Yn ei enw ef?"

A. Eu hystyr ydyw, fod i'r Apostolion
"bregethu edifeirwch a maddeuant pechod-
au," megis wedi eu danfon gan Grif, ac
am hynny, megis ei Apostolion ef; a bod
i'r rhai a ymadawent a'u pechodau, ac a

gredent ynddo ef, gael maddeuant am dan-
ynt er ei fwyn ef, ac o herwydd eu ffydd
ynddo ef.

C. Pa beth yr ydych chiwi yn ei feddwl
wrth edifeirwch?

A. Tristwch am bechodau a aethant
heibio, a llwyr yn adawiad a hwynt.

C. Pa beth a ddywed mab Sirach am
angenrheidrwydd edifeirwch a'r perygl o'i
oedi?

A. "Na ddywed mi a bechais, a pha
driftwch a fu i mi? o blegid y mae'r Ar-
glwydd yn hir-ymarhous, ni ad efe i ti ddi-
angc. Na fydd ry ddisfraw o herwydd ma-
ddeuant i chwanegu pechodau ar bechodau:
ac na ddywed, am yw ei drugaredd ef, efe
a faddeu liofogrwydd fy mhechodau i; o
blegid trugaredd a digofaint a ddaw oddi
wrtho ef, a'i ddigofaint ef a orphwys ar
bechaduriaid. Na fydd hwyrfrydig i droi at
yr Arglwydd, ac nac oeda o ddydd i ddydd;
o blegid yn ddifymmwth y daw digofaint yr
Arglwydd; a thra fydddech di yn ddisfraw
y'rh ddryllir, a thi a ddifethir yn amser dial-
edd." (Ecclesiasticus, v. 4—7.

C. Pa beth a ddywed ein Hiachawdwr
am yr enbydrwydd o oedi edifeirwch?

A. Crist a ddywed, "A chwithau gan
hynny, byddwch barod: canys yr awr ni
thybloch y daw Mab y dyn." (Luc, xii.
40.) Ymogerwch, gwiliwch a gweddiwch:

Canys ni wyddoch pa bryd y bydd *yr amser*
 (Marc, xiii. 33.) Acedrychwch attocheich
 hunain, rhag i'ch calonhau un amser dym-
 hau trwy lythineb, a med wdot, a gataon
 y bywyd hwn, a dyfod y *dydd hwnnw* arnoch
 yn ddilymmwth. Canys efe a ddaw fel
 magl ar warthaf pawb oll a'r fy yn trigo ar
 wyneb yr holl ddaear. Gwiliwch gan hynny
 a gweddwch bob amser ar gael eich cyfrif
 yn deilwng i ddiangc rhag y pethau hyn oll
 sy ar ddytod, ac i sefyll ger bron Mab y
 dyn. (Luc, xxi. 34—36.) Na ryfieddwch
 am hyn: Canys y mae'r awr yn dyfod yn
 yr hon y caiff pawb a'r fydd yn y beddau
 glywed ei leferydd ef. A hwy a ddeuant
 allan, y rhai a wnaethant dda, i adgyfodiad
 bywyd; on'd y rhai a wnaethant ddrwg, i
 adgyfodiad barn. (Ioan, v. 28, 29.)

DIWEDD.

ERRATA.

Tu dalen 13. llin 8. yn lle *ae*, darllen neu. Tu dal. 14. llin 5.
 yn lle ddynion i gymmeryd, darllen ddynion gymmeryd. Llin 11.
 yn lle ddynion i ddywedyd, darllen ddynion ddywedyd. Tu dal. 21.
 llin 22. yn lle barodd, darllen barasant. Tu dal. 22. llin 1. yn lle
 Eiluniaddoliaeth, darllen Eilunaddoliaeth. Llin 8. yn lle Duw,
 darllen Dduw. Tu dal. 23. llin 12. yn lle dygasant, darllen ddyg-
 asant. llin 23 yn lle farneidgaethau, darllen farnedigaethau. Tu
 dal. 24 llin 8 yn lle adrodir darllen adroddir. Llin 14. yn lle ag
 darllen ac. Llin 20. yn lle rai darllen rhai.

13 DE 67